

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA.....	23
WSTĘP: WSPÓŁCZESNE POGLĄDY NA PRAWO ZWYCZAJOWE	53

Część pierwsza. Problemy teoretyczne i badawcze

Rozdział XVII. CZYM JEST PRAWO ZWYCZAJOWE, JAK JE ROZUMIEĆ
I SKAD CZERPAĆ O NIM WIADOMOŚCI

1. Jerzy Lande: [<i>Różnorodność "rzeczywistości prawnej"</i>] ..	73
2. Franciszek Studnicki: [<i>Różnice między zwyczajem a prawem zwyczajowym</i>]	79
3. Juliusz Wiślicki: [<i>Ustawodawstwo XIX i XX wieku wobec prawa zwyczajowego</i>]	89
4. Leon Halban: [<i>Poznawcze i praktyczne znaczenie badań nad prawem zwyczajowym</i>]	91
5. Leon Halban: [<i>Źródła wiadomości o prawie zwyczajowym</i>].	96
6. Andrzej Kojder: [<i>Wpływ prawa oficjalnego na zmianę zachowań zwyczajowych</i>]	103

Rozdział XVIII. PRAWO ZWYCZAJOWE W SPOŁECZNOŚCIACH PRZEDPAŃSTWOWYCH

1. Bronisław Malinowski: <i>Prawo pierwotne i porządek społeczny</i>	109
2. Bronisław Malinowski: <i>Pierwotna zbrodnia i kara</i>	121
3. Bronisław Malinowski: <i>Charakter prawny klanu</i>	131
4. Feliks Gross: [<i>Prawo własności u koczowników</i>]	134
5. Jacek Kurczewski: [<i>Procedury prawne w społeczeństwie bezpaństwowym</i>]	137

Rozdział XIX. PIERWSZE POLSKIE POSTULATY DOTYCZĄCE BADANIA PRAWA
ZWYCZAJOWEGO

1. Józef Kasznica: [<i>O potrzebie badania ludowych wyobrażeń o prawie</i>]	145
---	-----

2. *Odezwa Komisji prawniczej Akademii Umiejętności w Krakowie w przedmiocie zebrania prawa zwyczajowego, przysłów i wyrazów prawnych w Polsce* 148
3. *Gustaw Lewy: O potrzebie i sposobie badań pojęć i zwyczajów społecznych i prawnych ludu polskiego* 152
4. *Bronisław Grabowski: Kwestjonariusz dla zbierających zwyczaje i pojęcia prawne u ludu po wsiach i miasteczkach* 154
5. *J. M. Lewoniewicz: [O potrzebie sankcjonowania zwyczajów]* 163
6. *Zygmunt Gargas: Kwestjonaryusz w sprawie zwyczajów spadkowych ludności włosciańskiej* 164

Rozdział XX. LEONA PETRAŻYCKIEGO KONCEPCJA PRAWA ZWYCZAJOWEGO

1. *Leona Petrażycki: [O rzeczywistej naturze prawa zwyczajowego i dwóch jego rodzajach]* 169
2. *Leon Petrażycki: [Teoretyczny i praktyczny punkt widzenia na prawo zwyczajowe i jego związek z prawem ustawowym]* 173
3. *Leon Petrażycki: [Dokładność i ścisłość prawa zwyczajowego]* 179
4. *Leon Petrażycki: [Prawo zwyczajowe a rozwój społeczny]*. 181
5. *Leon Petrażycki: [O wyższości naukowej polityki prawa nad prawem zwyczajowym]* 184

Rozdział XXI. NAUKI PRAWNE W POLSCE LUDOWEJ WOBEC PRAWA ZWYCZAJOWEGO: OD NIHILIZMU DO REALIZMU JURYDYCZNEGO

1. *Seweryn Szer: [Prawo zwyczajowe jako wola klasy panującej]* 189
2. *Stefan Grzybowski: [Prawo zwyczajowe - marginalna instytucja socjalistycznego systemu prawa]* 190
3. *Stefan Rozmaryn: [O braku zasadności prawa zwyczajowego w systemie norm konstytucyjnych]* 191
4. *Kazimierz Opałek, Jerzy Wróblewski: [Prawo zwyczajowe jako konserwatywne źródło prawa]* 192
5. *Stanisław Ehrlich: [Ingerencja państwa jako niezbędny warunek przekształcenia zwyczaju w prawo zwyczajowe]* .. 194
6. *Jerzy Jakubowski: [System prawny jako źródło kwalifikacji zwyczajów handlowych]* 195

7. Zygmunt Ziembiński: [Obowiązywanie prawne norm zwyczajowych]	197
8. Stefan Grzybowski: [Funkcje zwyczaju w prawie cywilnym]	200
9. Andrzej Stelmachowski: [Meandry doktryny i praktyki wobec prawa zwyczajowego]	203
10. Włodzimierz Bossy: [Rozumienie zwyczajów i prawa zwyczajowego w polskiej literaturze prawniczej lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych]	207

Część druga. Prawo zwyczajowe i zwyczaje prawne w dawnej Polsce

Rozdział XXII. ROLA PRAWA ZWYCZAJOWEGO W POLSCE X-XVIII WIEKU

1. Stanisław Kutrzeba: <i>Spisy prawa zwyczajowego</i>	215
2. Adam Vetulani: [Od Prawa Polaków do Statutów ziemskich Kazimierza Wielkiego]	217
3. Stanisław Roman: [Geneza Statutów Kazimierza Wielkiego a prawo zwyczajowe]	221
4. Wacław Uruszczyk: [Prawo zwyczajowe a próby kodyfikacji prawa w Polsce do 1532 roku]	224
5. Stanisław Estreicher: [Trudności kodyfikacji prawa zwyczajowego w szesnastowiecznej Polsce]	228
6. Michał Bobrzyński: [Charakter dawnego prawa polskiego]	232
7. Oswald Balzer: [Uwagi o prawie zwyczajowym i ustawnictwem w Polsce]	236

Rozdział XXIII. PRAWO ZWYCZAJOWE I ZWYCZAJE PRAWNE ZWIĄZANE Z POSTĘPOWANIEM DOWODOWYM I KARANIEM

1. Marcei Handelsman: <i>Rozwój kary w Polsce od najdawniejszych czasów do końca w. XIII</i>	251
2. Marian Plezia: [Karanie cudzołóstwa w pierwotnym prawie polskim]	258
3. Stanisław Ciszewski: <i>Pokora</i>	260
4. Kazimierz Dobrowolski: <i>Wróżda i pojednanie w sądownictwie polskich wsi beskidowych XVI i XVII wieku</i>	262
5. Adam Vetuliani: [Sąd boży jako środek dowodowy]	266
6. Jędrzej Kitowicz: [Tortury w postępowaniu sądowym]	269
7. Karol Koranyi: <i>Czary i gusła przed sądami kościelnymi w Polsce w XV i w pierwszej połowie XVI wieku</i>	270
8. Bohdan Baranowski, Władysław Lewandowski: <i>Procesy czarownic</i>	275

9. Ostatni proces czarownic w Polsce	277
10. Józef Jan Bossowski: ["Zaspiewanie na śmierć"]	282

Rozdział XXIV. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI W POLSCE XV - XVIII WIEKU W ŚWIETLE PRAKTYK ZWYCZAJOWYCH

1. Ludwik Łysiak: <i>Prawo i zwyczaj w praktyce małopolskich sądów wiejskich XV - XVIII wieku</i>	287
2. Bohdan Baranowski: [Karanie chłopów śmiercią]	291
3. Władysław Łoziński: <i>Zwyczaje w sferze stosowania prawa w Polsce i na Rusi Czerwonej w XVII wieku</i>	295
4. Jędrzej Kitowicz: [Zwyczajowe praktyki sądownicze Trybunału Koronnego w osiemnastowiecznej Polsce]	304
5. Marcin Matuszewicz: [Proces z Dołnarem]	308
6. Tadeusz Korzon: [Wymiar sprawiedliwości i bezpieczeństwo publiczne w osiemnastowiecznej Polsce na tle zwyczajowych praktyk prawnych]	309
7. Jerzy Michalski: [Proces jako zwyczaj w społeczeństwie polskim XVIII wieku]	314

Rozdział XXV. ZWYCZAJOWE PRAWO MAŁŻEŃSKIE W DAWNEJ POLSCE I NA LITWIE

1. Władysław Abraham: [Małżeństwo w pierwotnej Polsce]	321
2. Władysław Abraham: [Sposoby zawierania małżeństw w pierwotnym prawie polskim]	322
3. Juliusz Bardach: <i>Świecki charakter zwyczajowego prawa małżeńskiego ludności ruskiej Wielkiego Księstwa Litewskiego (XV - XVII wiek)</i>	325
4. Władysław Abraham: [Rola dziewosłeba w zawieraniu małżeństw]	330
5. Stanisław Estreicher: [Małżeństwo jako azyl osobisty] ..	332
6. Kazimiera Zawistowicz-Kintopfowa: [Zawarcie małżeństwa przez kupno w polskich obrzędach weselnych]	335
7. Jan Witort: [Małżeństwo w prawie zwyczajowym litewskim] ..	341

Rozdział XXVI. ZWYCZAJOWE INSTYTUCJE UMOWY I OŚWIADCZENIA WOLI

1. Jan Witort: [Najem jako umowa osobista]	347
2. Jan Świętek: [Najem we wsi małopolskiej]	349
3. J. M. Lewonczewicz: <i>Kupno i sprzedaż, zastaw i najem majątków wiejskich</i>	352

4. Walerian Sobisiak: [Ludowe zwyczaje prawne w zakresie zobowiązań].....	353
5. J. M. Lewoncowicz: Stosunki ze współwłasności lub położenia miejsca	356
6. Jan Świętek: [Spółki i roboty wspólne]	357
7. Stanisław Ciszewski: [Wygadanie]	360
8. Jan Witort: [Tłoka jako umowa domniemana]	360

Rozdział XXVII. ZWYCZAJE PRAWNE DOTYCZĄCE WAŻNOŚCI ZOBOWIĄZAŃ ORAZ ŚRODKÓW DOWODOWYCH

1. Przemysław Dąbkowski: [Przysięga i kłatwa jako zwyczajowa forma utwierdzenia umów]	365
2. Władysław Semkowicz: Przysięga na słońce	367
3. Przemysław Dąbkowski: [Litkup jako sposób utwierdzenia umów]	368
4. Wojciech Kulisiewicz: ["Postawienie czapki" w postępowaniu sądowym na Litwie w XV i XVI wieku]	374
5. Andrzej B. Zakrzewski: Wiź w prawie litewskim w XVI wieku	377

Rozdział XXVIII. ZWYCZAJE SPADKOWE I OPIEKA SPOŁECZNA NA WSI

1. Kazimierz Dobrowolski: Włosciańskie rozporządzenie ostatniej woli na Podhalu w XVII i XVIII wieku	383
2. Wincenty Styś: [Zwyczaje spadkowe w byłym zaborze austriackim].....	385
3. Adam Bobkowski: Włosciańskie zwyczaje spadkowe na Wołyniu	389
4. Jan Wasilkowski: [Zwyczaje spadkowe włoscian z województwa warszawskiego i części białostockiego]	393
5. Wacław Makowski: Dożywocie	395
6. W. Siarkowski: Łaskawizna	398

Część trzecia. Współczesne przejawy prawa zwyczajowego

Rozdział XXIX. ZWYCZAJE PRAWNE GRUP REGIONALNYCH W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

1. Bronisława Kopiczyńska-Jaworska: [Normy prawa zwyczajowego górali dotyczące zbiorowego wypasu owiec]	405
---	-----

2. Maria Brylak-Zaluska: [Zwyczajowe prawo organizowania handlu mazią drzewną u Łemków] 410
3. Jadwiga Kucharska: [Znaczenie prawa zwyczajowego w zespolonym rybołówstwie Kaszubów] 414
4. Józef Ligeza, Maria Żywirska: [Zwyczaje prawne ludności Śląska i Zagłębia związane z pracą górników] 419

Rozdział XXX. ROLA PRAWA ZWYCZAJOWEGO I OBRZĘDOWOŚCI W TWORZENIU WIEZI ORAZ PODTRZYMYWANIU TOŻSAMOŚCI GRUPOWEJ

1. Halina Gerlich, Marian G. Gerlich: [Obrzędy narodzinowe, weselne oraz pogrzebowe u Ślązaków] 427
2. Roman Reinfuss: [Obrzędy towarzyszące ślubom i pogrzebom u Łemków]..... 429
3. Anna Szyfer: Zwyczaje narodzinowe i pogrzebowe praktykowane przez Mazurów i Warmiaków 431
4. Kazimierz Dobrowolski: Prawo zwyczajowe w sołtysich związkach rodowych na Podhalu 436
5. Jerzy Ficowski: [Tabuiczne "skalania" w prawie zwyczajowym Cyganów] 438
6. Jerzy Ficowski: [Władza "Szero-Rom" i "Kris" jako instytucje prawa zwyczajowego Cyganów] 443
7. Witold Tyloch: [Praktyki religijne i zwyczaje prawne judaizmu] 451
8. Aleksander Hertz: [Rola norm obyczajowo-prawnych w podtrzymywaniu odrębności wspólnoty Żydów polskich] 455

Rozdział XXXI. ZWYCZAJE PRAWNE W SFERZE SPRAWOWANIA WŁADZY

1. Stefan Rozmaryn: [Zwyczaje konstytucyjne] 463
2. Jerzy Stembrowicz: [Wpływ praktyk zwyczajowych władzy na konstytucję "rzeczywistą"] 465
3. Aleksander Patrzalek, Ryszard Pelczar: Rola zwyczajów konstytucyjnych w realizacji konstytucji PRL 470
4. Andrzej Stelmachowski: [Niepisane prawo dominacji partii nad państwem] 472
5. Andrzej Stelmachowski: [Status kościoła katolickiego: "pustka prawna" czy prawo zwyczajowe?] 473
6. Jolanta Jabłońska-Bońca: [Prawo powielaczowe jako zwyczajowe źródło prawa] 475
7. Jerzy Zieleński: ["Dziel i panuj": niepisane prawo rządzenia poprzez deficyt] 480

Rozdział XXXII: ZWYCZAJE PRAWNE W SFERZE ZBIOROWEJ ZARADNOŚCI SPOŁECZEŃSTWA

1. Kazimierz Dobrowolski: <i>Zwyczaje prawne bazaru w warunkach okupacji hitlerowskiej</i>	487
2. Bronisław Misztal: <i>[Zwyczaje prawne współczesnego bazaru wielkomiejskiego]</i>	490
3. Bolesław Banaszekiewicz, Paweł Czechowski: <i>Rola zwyczajów prawnych w procesie zmiany pokoleń w gospodarstwach rolnych</i>	495
4. Wojciech Pawlik: <i>[Nieformalna repywatyzacja jako źródło zwyczajów prawnych]</i>	500
5. Zbigniew Hockuba: <i>[Niedobory rynkowe jako źródło nowych zwyczajów]</i>	504

ANEKS

1. Juliusz Wiślocki: <i>[Przegląd literatury folkjurs-tycznej]</i>	511
2. Jerzy Markiewicz: <i>Znaczenie badań nad przysłowiami dla nauk społeczno-prawnych</i>	514
3. Franciszek Bujak: <i>Kwestjonariusz w sprawie dziedziczenia gospodarstw wiejskich</i>	518
4. <i>Kwestjonariusz Ministerstwa Reform Rolnych o prawie spadkowym gospodarstw rolnych dla przedstawienia sejmikom powiatowym</i>	520
5. <i>Ankieta Ministerstwa Reform Rolnych w sprawie reformy prawa spadkowego i podzielności gruntów</i>	520

PRAWO ZWYCZAJOWE: BIBLIOGRAFIA LITERATURY OBCOJĘZYCZNEJ

(Opracował Andrzej Kojder)	527
----------------------------------	-----